

↑ = J. A. Brongers

HET KOLFSPEL OP DELFTSCHE TEGELS

Het resultaat van vijf jaar verzamelen

Onze golfmedewerker schrijft ons:
In October 1935 mocht ik in dit blad eenige bijdragen wijden aan de Delftsche blauwe spelen-tegels, meer in het bijzonder die welke betrekking hebben op het kolven, dat oude Hollandsche spel, waarin men een voorlooper

18e eeuwse tegel: een praatje op de eerste thee in het moderne golf

van het thans over de geheele wereld zoo in zwang zijnde golfspel ziet.

Deze „kolftegels”, zooals ze zijn gedoopt, zijn zeldzaam, naar ik indertijd reeds berichtete. Er zijn weliswaar nog duizenden en duizenden spelen-tegels (hoepelaars, kegelaars, beugelende, visschende, springende en raketende kinderen), doch er zijn heel weinig tegels onder, welke het kolven uitbeelden.

Tot die conclusie ben ik gekomen, nadat ik thans geruimen tijd dergelijke tegels heb verzameld en met veler hulp er in ben geslaagd een collectie van bijna vijftig kolf-tegels bijeen te brengen, vrijwel alle in zeer goeden staat en sommige met zeer merkwaardige voorstellingen van kolvers in hun spel.

Daar er verschillende antiquairs zijn die duizenden en meer tegels in hun zaak hebben en deze alle op „kolvers” hebben nagehouden, wijst een verzameling van nog geen vijftig stuks er op dat „kolftegels” blijkbaar vrij schaarsch zijn. Bovendien zijn deze tegels, behalve uit den handel, voor een groot deel nog uit particulier bezit in mijn handen overgegaan. Deze bijdrage biedt een goede gelegenheid nog eens dankbaar te getuigen van de belangstelling welke de lezers van de N.R.C. over het geheele land voor mijn kolf-tegel-verzameling aan den dag hebben gelegd. Een groot deel der tegels is n.l. door lezers — n.a.v. mijn artikelen in 1935 — afgestaan of opgespoord.

Dankbaarheid jegens de lezers

Merkwaardig is het toch zeker dat een Leidsch a. v. z. kortgeleden nog naar mijn

artikel van October 1935 verwees en berichtte dat hij een kolfspelend „engeltje” — een rariteit — bij een uitdrager had zien liggen, en vervolgens als intermediair bij den aankoop optrad. Is het niet typisch, dat tusschen schrijver dezes en een Rotterdamsch tegelverzamelaar door deze artikelen een warme vriendschap is ontstaan? Mijn Rotterdamsche vriend speurt zonder ophouden in Rotterdam en omstreken, waar in oude boerderijen en andere behuizingen nog veel op tegelgebied te vinden is. Rotterdam was immers een der centra van de tegel-„industrie” en de volgende vraag van A. Hoynck van Papendrecht in zijn, De Rotterdamsche Plateel- en Tegelbakkers en hun Product, is nog steeds niet volledig beantwoord, n.l. of het niet juist zou zijn de alleroudste der fraaie blauwe en gepolychromeerde tegels, welke men gewoon is Delftsche tegels te noemen, voortaan veeleer als voortbrengselen van Rotterdamsche tegelbakkerijen te beschouwen.

Bij al den tegenslag der laatste maanden hebben de Rotterdammers nog één geluk gehad, n.l. dat zowel het oude als het nieuwe Museum Boymans gespaard zijn gebleven. Immers, deze gebouwen omsluiten op het gebied van Rotterdamsche tegels een schat, die zijn weerga niet vindt. Veel liefhebbers zien al verlangend uit naar het oogenblik dat het Schielandshuis weer in zijn alouden luister hersteld zal zijn.

Rotterdamsche tegelindustrie

Op het oogenblik worden te Rotterdam honderden oude fundeeringen gesloopt en wanneer eens de nieuwe stad zal zijn verzezen, zal het moeilijk vallen langs Hoogstraat, Oppert, Leuvehaven, Schiedamsche Dijk, Delftsche Vaart, Goudschewagenstraat, Rijstuint, Wijnstraat, Marktveld, Hang of Glas- haven de plaats aan te wijzen waar eens de zestien Rotterdamsche bakkerijen als „Het Wapen van Dantzich”, „Den Bergh Sion”, „De Bloempot”, „De Vergulde Werelt”, „Het Porceleijnhuys” e.a. hebben gestaan.

Talrijk zijn de fraaie specimen welke de genoemde Rotterdamsche liefhebber aan mijn verzameling heeft kunnen toevoegen.

Hij heeft daar — soms in samenwerking met schrijver dezes — veel voor gewroet in de afbraken van hofsteden in den omtrek der Maasstad. We zijn met zaklantaarns gewapend in kelders gekropen, diep onder Rotterdam's binnenstad, waar de ratten heer en meester waren tusschen betegelde wanden. Daar krabden we het stof van eeuwen weg om zoo nu en dan op een aangename verrassing te stuiten, niet allen kolf-tegels, maar ook wat andere tegels — al dan niet in kleur — betreft.

Belangstelling in het buitenland

De kolftegel-verzameling heeft niet alleen onder de aanhangers van het kolven en van golf in Nederland belangstelling gewekt — deze sportbeoefenaren interesseeren zich bij-

zonder voor den Nederlandschen oorsprong van het spel en wij mochten onze collectie reeds enkele malen voor hen tentoonstellen — doch ook in het buitenland werden reeds vele artikelen in dagblad- en illustratiepers er aan gewijd. We noemen publicaties in Engeland, Schotland, Ierland, Frankrijk, Duitschland, Ver. Staten, Argentinië, Nieuw-Zeeland, Australië en Zuid-Afrika.

Onder soms aardige koppen en met ruim illustraties wordt dan aandacht gevraagd voor die oude tegels. „Holland claims origin of golf”, „Delft tiles show Dutch game of golf”, „Tiene el golf su origen en Holanda?”, „Cuadros y azulejos antiguos como documentos de justificación” zijn enkele titels. Een Britsche firma die moderne tegels voor muurbekleding fabriceert, nam van de publicatie kennis en ging tot de vervaardiging van vrijwel identieke tegeltjes over, zij het natuurlijk volgens de moderne procédés en zonder die typische glans, dat blauwe glazuur, dat aan de oude Delftsche tegels een apart charme geeft.

Wij reproduceeren hierbij enkele exemplaren uit de bewuste collectie. Niet de groote artistieke waarde speelt in deze tegels de voornaamste rol, hoezeer er onder de plateel-schilders van dien tijd ook kunstenaars waren — evengoed als knoeters. De reproducties bieden van elk een voorbeeld.

Belangrijker is echter voor den sportman de indruk, welken men van het oude kolven krijgt door deze tegels. Deze bevestigt immers dat het kolven een voorlooper is van het

Een kolf-spelend „engeltje”.

golfspel, zooals het uit Schotland in de 15e eeuw de wereld heeft veroverd. In ons land heeft het golfspel eerst in de 19e eeuw vasten voet verkregen, want men beoefende hier kolven eeuwenlang als nationale sport en men was er tevreden mee. Langzaam voltrok zich echter een evolutie, het oude verdween, het nieuwe werd aanvaard. Thans heeft het kolven nog maar in enkele plaatsjes in West-Friesland en langs de Zaan weten stand te houden. Tot het ook daar in vergeetheid raakt en sterft....

Nieuwe Rotterdamse Courant

28.7.1940